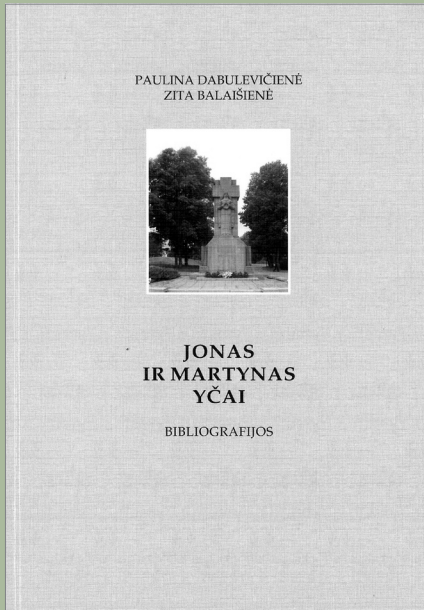

Žiemgalos praeitis knygoje

ALVYDAS SAMĖNAS

PYMIEJI BIRBŪ PĖMĖS SŪNŪS BIBLIOGRAFIJOS RODYKLĖSE

Baigiantis 2006 metams „Žiemgalos“ leidykla 300 egzempliorių tiražu išleido per 100 puslapių knygą „Jonas ir Martynas Yčai“. Leidinyje publikuojamos Paulinos Dabulevičienės ir Zitos Balaišienės parengtos bibliografijos rodyklės.

Knygos viršelis.
Idėja Editos Jakubčionytės

„Žiemgalos“ skaitytojams pristatinėti brolių Yčų nereikia, nes tai yra padaręs istorikas Jonas Aničas žurnalo 2002 m. 2-ajame numeryje. Skaitytojas, net mažai ar nieko negirdėjęs apie Yčus, vien pavartęs knygą gali jau šį tą apie juos sužinoti, o norintis gauti daugiau informacijos rūpimu klausimu ją ras nurodytose publikacijose.

Pratarmėje aptarta leidinio struktūra, nurodytos aprašytų publikacijų chronologinės ribos, aprašų grupavimo ir jų išdėstymo tvarka. Jono Aničo parašytose biografijose randame faktinius duomenis apie Yčus, ikonografijos skyriuose – informaciją apie publikuotas portretines ir grupines nuotraukas. Be bibliografijos rodyklių, kurias sudaro du skyriai – Yčų raštų ir literatūros apie juos, dar yra pagalbinės asmenvardžių, vietovardžių rodyklės, slapyvardžių, periodinių leidinių, kuriuose Yčai bendradarbiavo, sąrašai. Leidinyje randame visus tokio pobūdžio darbams būtinus elementus, įprastą personalinės rodyklės struktūrą.

Visgi yra vienas ypatumas, t. y. dvi personalinės rodyklės viename leidinyje, privertęs sudarytojas pamąstyti, priimti specifinius metodinius sprendimus. Porą jų panagrinėsime.

Kitaip nei pagrindinės personalinės, pagalbinės asmenvardžių ir vietovardžių rodyklės yra bendros. Tad panorėjus nustatyti, kokie autoriai rašė, tarkim, apie Joną Yčą, ar su kokiomis vietovėmis susiję jo gyvenimas ir veikla, prireiks pasinaudoti papildomų rodyklių nuorodomis į leidinio puslapius ir, žinant, kad pirmoje leidinio dalyje yra Jonui Yčui skirta personalinė rodyklė, o antroje dalyje – Martynui Yčui, aiškintis, kurie puslapiai skirti Jonui Yčui. Minėtą informaciją dar galima surasti peržiūrėjus Jonui Yčui skirtas leidinio dalis, bet tada pagalbinės rodyklės tampa nereikalingos. Kita vertus, sudarytojų priimtą sprendimą galima pateisinti, nes dėl palyginti nedidelės leidinio apimties ir aprašų skaičiaus keblumų nekyla.

Kitas sudarytojų sprendimas diskutuotinas. Personalinių rodyklių skyriuose „Literatūra apie Joną Yčą“ ir „Literatūra apie Martyną Yčą“ randame apie 40 abiejuose skyriuose pasikartojančių aprašų: šie nurodo publikacijas, kuriose rašoma apie abu Yčus. Teisingiau būtų tuos aprašus grupuoti pridėjus trečią skyrių „Literatūra apie Joną ir Martyną Yčus“. Tuomet sudarytojos būtų pastebėję, kad dalis besikartojančių aprašų skiriasi savo elementais, ko bibliografai turėtų vengti (pvz., Drevinskaitė I., p. 23 ir 58;

Januševičius B., p. 24 ir 61; Lietuvos albumas, p. 25 ir 64; Stumbra A., p. 28 ir 70; Bagdonienė J., p. 21 ir 56), be to, kiekvieną aprašą reikėtų pateikti eilės tvarka ir be vargo nustatyti aprašytų publikacijų skaičių, duoti nuorodą į aprašą.

Paminėtina, kad dėl nepriimto vieningo sprendimo pakartotinių leidimų knygoms vienais atvejais sudaromas bendras aprašas (Yčas M., p. 23; Vanagas V., p. 72), o kitais atvejais – atskiri aprašai (Semaška A., p. 28; Mašiotaitė-Urbšienė M., p. 29 ir 79–80; Aničas J., p. 56; Eretas J., p. 59).

Kitos pastabos susiję su bibliografijos rodyklių išsamumu. Paprastai personalinėse rodyklėse stengiamasi suregistruoti viską kas įmanoma: publikuotus ir nepublikuotus darbus, monografijas ir žinutes, tekstus ir vaizdus. Jei dėl kokių nors priežasčių daroma atranka, turi būti nurodyta, ko skaitytojas nerasta rodyklėje. Aptariamo leidinio pratarinėje ir anotacijoje pabrėžiama, kad publikuojamos „išsamios bibliografijos“. Todėl reikliau turėtume vertinti rodyklių išsamumą. Galime patikėti, kad išsamiai suregistruoti brolių Yčų publikuoti darbai, nors visada lieka vietos abejonei, kad kas nors liko nerasta, nepastebėta. Šias abejones gali išsklaidyti tik laikas ir Yčų gyvenimo, jų veiklos tyrėjai. Daugiau abejonių kyla, nespausdintų darbų poskyriuose radus tik po vieną aprašą, skirtą Jono ir Martyno Yčų diplominiams darbams, nenurodant, kur jie saugomi (p. 19 ir 53). Tenka tik apgailestauti, kad leidinyje nepaminėti archyvų, muziejų, bibliotekų saugomi dokumentų fondai, turintys sąsajų su Yčais. Kad tokių fondų yra, matyti iš Jonui Yči skirtos rodyklės, kurioje nurodyti dviejų publikacijų apie juos aprašai (p. 21 ir 27).

Be abejonės, labiausiai neišsamūs yra literatūros apie Yčus skyriai. Kiek praleista ir neįtraukta į juos leidinių, publikacijų, kuriose rašoma apie Yčus, sunku pasakyti, tačiau nerasta Vlado Žuko knygos „Švyturio“ bendrovė knygoms leisti ir platinti. 1918–1931“ (1998 m.), „Dr. Jono Basanavičiaus autobiografijos“, išspausdintos „Lietuvių tautos“ V knygoje (1936 m.), dviejų Broniaus Kviklio „Mūsų Lietuvos“ (T. 2) leidimų.

Šios pastabos, vertinimai nesumenkina leidinio ir rodyklių sudarytojų nuopelnų. Juolab norėta atkreipti dėmesį į tuos momentus, kurie reikalauja bibliografų kūrybiškumo bei tikslumo, ir kartu paskatinti panašių darbų rengėjus pasinaudoti informacinių technologijų galimybėmis. Šių dienų bibliografams vis dažniau tenka rinktis, kaip publikuoti savo darbus: tradiciniu būdu popierinėje laikmenoje ar elektroninio leidinio pavidalu. Galima tokia rekomendacija: pirmiau darbo rezultatus skelbti elektroninio leidinio pavidalu, o praėjus tam tikram laikui, atsižvelgus į poreikius, lėšas, atsiliepinimus ir pan., spręsti, ar reikalingi kiti informacijos sklaidos būdai.

Baigiant pristatyti leidinį būtina pasakyti, jog jis gražiai prisideda prie siekio, kad kuo daugiau žmonių šalia Biržiškų, Vileišių minėtų ir brolių Yčų pavardės. Knyga neabejotinai pasitarnaus Yčų rašytinio palikimo tyrimams. Nuoseklus, kryptingas žiemgaliečių triūsas analizuojant, prikeltas iš užmaršties savo žemės etninę praeitį, jos veikėjų nuopelnus Lietuvai vertas pagarbos ir palaikymo.

Jonas ir Martynas Yčai. Bibliografijos. Kaunas, 2006, 96 p.